

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkeik a szer-
Egészévre — — — — —	8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztősegnek, az előfizetési pénzek a pénz-
Félévre — — — — —	4 -	—	tari, — az esetleges reklamációk pedig a
Negyedévre — — — — —	2 -	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatának küldendők.

Castitas.

(W.) Még a karácsonyi ünnepek előtt került a kezembe egy csinosan kiállított munka. Címe: *Castitas*, szerzője: Aster. Kezdtém benne lapozgatni, majd egyes helyeket ismételten átolvasni, végre mohó vágy fogott el az egész könyvet átolvasni. Megtettem egyfolytában, hosszabb megszakítás nélkül. A szerző ugyanis a komoly és sok tekintetben kényes tárgyat oly nagy körültekintéssel, élettapasztalattal s oly szép meglepő tiszta nyelvezettel fejtegeti, hogy az olvasót röktön hatalmába keríti. Az askkéta szellemnek e remek termékét mondom — nagy lelki gyönyörűséggel olvastam át, hogy aztán egy csalódással ismét gazdagabb legyek. Lehet, hogy a hiba bennem volt, mert én határozott céllal olvastam át a munkát: gyakorlati hasznot akartam meríteni belőle, hogy paedagogiai működésem közepette utmutatóm legyen. És ezért esalatkoztam. A mű a *tiszta élet* minden ellenségét vizsgálat alá veszi, káros hatásukat éles elmével fejtegeti, de az ellenük való védekezésre nyújtott tanácsai majdnem mind oda vezetnek, hogy az ifjunak, ha élete tisztaságát meg akarja óvni, ki kell szakítania magát a társadalomból, az életből, sőt sok esetben valósággal meg kell *gyűlölnie* embertársait, kik esetleg magasztos céljának akár akarva, akár esetleg utjában állottak. — Már pedig nekünk épen az életre kell nevelnünk az ifjuságot, az étlettel tehát minden vonalon számot kell vetnünk. Ugy kell nevelnünk azt az ifjut, hogy a lépten-nyomon eléje álló ellenséggel és kisértéssel eredményesen tudjon megküzdni künn az élet viharában s nemcsak a szük cella négy fala közt. Csakhogy épen ez a végtelen nehéz s jó részt elérhetetlen dolog. Századok óta hirdetik szóban és írásban, hogy nemcsak tanitanunk, nevelnünk is kell. És évről-évre mégis keservesen kell tapasztalnunk, hogy tanítunk és nem nevelünk. A jó tanításnak

ugyanis majd minden eszköze a kezünkben van, a nevelésre pedig majd semmi készségünk nincs. Frázisaink, rőfös mondásaink vannak, melyek csak úgy puffognak egyik-másik magába férhetetlen paedagogus zsenink szájából, de ezek a nagy szólamok olyanok, mint az álarc, melyről Aesopus rókája bölesen kimondta a velős szentenciát: „cerebrum non habet.“

A nevelés körébe sok olyan dolog tartozik, melyeket elég érthetetlenül eleddig nebánstvirágnak tekintettek. Plántálták ugyan a nebánstvirágokat az üvegházakban — tudományos művekben és szakfolyóiratokban — leirták színét, szagát, de a szabad földbe nem merték kiültetni, gyakorlati haszon hozására nem merték felhasználni.

Ilyen nebánstvirág a tanulók erkölcsi és testi tisztasága: a castitas. Ugy áll a dolog, hogy különösen a vallástanárok eléggé oktatták az ifjakat a tisztaság megőrzésére, de ha valahol baj támadt, e bajt nem tudták s nem tudják kiirtani. A baj pedig annyira elterjedt, hogy immár az orsz. tanáregyesület is hathatós figyelmébe ajánlja tagjainak, köreinek a kérdéssel való foglalkozást. Nincs egyetlen tanár sem, kinek idevágó szomorú tapasztalatai ne volnának. Csak vesszük észre, hogy egyik-másik tanítványunk ki az első, második osztályban még rózsapiros, élénk, tüzes szemű, parázsgyerek volt, a felsőbb osztályokban kezd sáppadt, magábanvonuló lenni: szeméi, bizonytalanul révedeznek, bátortalan, meg-meg remegő, előmenetelében hanyatló, emlékezőtehetsége tompuló.

Ime a tavasz virága fonyad, herveid időnap előtt. Beleesett a romboló téreg. Megrendülve nézzük ezt a rettenetes átváltozást, a bajnak okát határozottan tudjuk a legtöbbnél, másoknál legalább is sejtjük. A diagnozist megcsináljuk s gyógyítani még se tudunk, mert nem merünk. Legtovább annyira megyünk el, hogy a gyereket úgy suba alatti integetjük, figyelmeztetjük, hogy a gyereket úgy suba alatti integetjük, figyelmeztetjük.

tejük, mely eljárásunkkal azonban csak olajat öntünk a tüzre. A titokzatosság mindig megragadja az ifjú képzelmet, s a felsőbbeknek erőtlensége és bátortalansága adja meg az ifjúnak a bátorságot a rosszra. Tudja, sejtí, hogy az ő gonoszsága olyan természetű, melyről tauára még vele szemben, négy szem közt sem meri lerántani a leplet. Miért? Részint az eddigi irányzat miatt, mely csupa álszeméremből ott sem mert nyíltan fellépni, hol egyedül ez lett volna az orvosság, részint azon gondolat miatt, hogy hátha egyik vagy másik ifjúval szemben tévedésben lehetnénk s akkor ennek felvilágosításainkkal még éppen árthatnánk. Hogy e két argumentum minő kevés súlylyal bír a nyílt föllépés ellen, azt máskor fogjuk kimutatni. Most csak arra akartuk felhívni a figyelmet, hogy a tanulók *tisztasága* érdekében az eddiginél intenzívebb munkát kell kifejtetni, az eddigi negatív eszközök helyett, melyek, miként tapasztaljuk haszontalanok, valamelyes pozitív eszközöket kell alkalmaznunk. Sok megszívlelendő eszme vetődhetnék fel, ha státusunk tanári karai külön-külön behatóan foglalkoznának e kérdéssel hogy aztán kongresszusunkon valami konkrét megállapodásra juthassunk.

Hátha olyan nevelési irányt tudunk inauguralni, hogy majdan ennek hatása következtében nem kell szemlélnünk az időnek előtte előregült ifjakat, hanem ott örömmel fogjuk látni, hogy 17—18 éves korában is kipirult arccal, lelkesedéssel, jó kedvvel dobálja a labdát, a mit most csak immel-ammal tesz, mert lepatogott ifjuságának zománca s elhullott élete virágának himpora —

A szegény ügyről.*)

Az ugynevezett szegény-ügyről óhajtanék szólni, de csak röviden az alkalomhoz mérten és nem kimerítően, mert sajnos! nem is lehet kimerítően szólni.

Az embert az Isten a természet — a föld urává teremtette; de az uraság rövid ideig tartott, mert abból a bűn következtében az ember kiesett és azóta az uraságból általában szegénység lett. Ez a természet szerint való szegény állapot, a mely közös mindenkivel. „Átkozott a föld a te munkádban; fáradtsággal eszel abból életed minden napjain.

... Órcád veritékével eszed a kenyéret, miglen visszaférsz a földbe, melyből vétettél.“ Gen. 17. 19. hangzott a Teremtőnek kemény, de igazságos ítélete, a mely parancs volt. Azóta a kenyérért — a megélhetésért mindenkinek dolgoznia kell.

A megélhetési vágy ösztönöz a munkára — a tevékenységre. Munka nélkül megélni nem lehet, enélkül a társadalom fent nem állhat. Mindenkinek annyija van, a menyeyít munkájával keres.

De még a munkának sincs meg mindig a megfelelő eredménye, mert a föld igen sokszor „töviseket és bojtort

Felolvasás, tartotta Pál István Kolozsvárt f. évi január 23-án a Szent Antal felolvasó estélyen.

ványokat terem“ Gen. 18. Éreznie kell a munkaerőnek a maga élegtenségét — szegénységét. De azért a munkások mindent legyőz, s a munkáts megélhetéshez, vagyonhoz — jóléthez segíti.

Hát a ki nem dolgozik? A ki nem dolgozik ne egyik. (Tessal. II. 3. 10.) De hát a ki nem tud dolgozni? Szánalomra méltó, szegény. És ilyenek mindig voltak. Ezek a valódi szegények; a szegények közötti szegények — nyomorgók, a kik iránt természetesen szánalommal viseltünk.

A míg az emberek az egy Istenben — a Teremtőben való hit által egymáshoz voltak fűződve, a míg az egységes eredet tudatával bírtak, a míg tudták, hogy mindnyájan egy teremtő Atyának gyermekei s így egymásnak testvérei: a szegénység a testvéri szeretetben enyhülést talált. De a mikor ez a tudat, ez az érzés az emberek között elhomályosult, a mikor az ugyanazon Istenben való egységes hit az emberek között oszladozni kezdett és el is oszlott, mikor az együvé tartozás tudata megszűnt, mikor az emberek egymástól elidegenedtek — elbűltek, mikor különböző nemzetisékekre szakadtak, mikor testvérek helyett ellenségek gyanánt állottak az emberek egymással szemben: ugyanakkor a hitbéli szakadással a testvéri szeretet helyét is az önzés, az ellenséges gyűlölködés foglalta el és őr támadt a gazdag és szegény között is. Az emberek egymással való testvérisége az egy Istenben való hiten alapult és azért a szegények iránti könyörület mindig vallás-erkölcsi ténykedés volt, mely a hitből táplálkozott.

A különböző népek, nemzetiségek keletkezésével az emberiség egységes eredetének, az emberek egymással való testvériségének fogalma teledésbe ment s az emberiségre hosszas időközön át szomorú korszak borult, a mely egész Krisztusig tartott. Ez a pogányság korszaka.

Nem lehet mondani, hogy azon hosszú idő alatt egyáltalán soha semmi jó sem történt volna, hogy az emberek egymással semmi jót sem műveltek volna (mert hiszen az ember az eredi bűn által a rosszra csak hajlandó lett, de teljesen meg nem romlott; csakbogy ez a jó nagyon szórva-nyosan és nagyon fogyatékosan fordult elő.

A pogányvilág képviselőitül a görögök és rómaiak tekintetnek. Itt a szegény-ügyet nem ismerték, a szegényt nem szerették — utálták (odi profanum vulgus); a jót nem önmagáért művelték: az emberek szerfölött önzők voltak és másokkal önzésből tettek jót; a nagy jótetteknek is mindig politika volt indokuk vagy báterük; a jöttet külsőség volt és nem belsőérték; nem azért tettek a szegénnyel és pedig válogatás nélkül minden szegénnyel jót, hogy azt fölségitsek, hanem, hogy a tömeget önmaguknak megüyerjék. A szegényügy egyáltalán nem volt szervezve s a betegek, nyomorultak számára kórházak nem léteztek; a szegény, a nyomorult teher volt, alkalmatlan és utált.

A zsidó nép Isten választott népe lévén, nála sok jó törvény volt; de a népet törvényei soha sem hatották erkölcsileg át; külsőség volt nála minden. (Fehéritett sírok.)

Általános humanizmus nem volt sem a pogányoknál, sem a zsidóknál. A pogányság a társadalom nagy részét lenézte, megvetette; a zsidóság a választott néphez nem tartozókat ellenségeknek tekintette.

Általános emberszeretet sehol sem volt. Azt Jézus Krisztus hozta a földre, a ki az egész világot — minden emberért lett ember, mert minden ember lelke Isten képmása s azt a képmást mindenkiben szeretni kell. A megváltásban, tanításában az egész emberiséget újból egyesíti, az emberek között a testvéri egyenlőségét újból helyre állítja s a felebaráti szeretetet odateszi Isten szeretete mellé a mikor azt mondja, hogy az első és a legnagyobb parancs Isten szereteti, s a második embertársunkat szeretni hasonló az elsőhöz; embertársunkat pedig úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat.

Az Isten, önmagunk és embertársunk szeretete a keresztény társadalom legfőbb elve, a mely nem ismer határt és kiterjed mindenkire, a ki embertársunk; tehát a szegény nyomorult is, sőt ezekre annál nagyobb értékben, a meny-

nyível inkább rá vannak szorulva. Az evangélium a szegényeknek hirdették és az első nyilvános tanítás is a szegények boldogságáról szól. S a mit Jézus tanított, azt példájával mutatta is. Életmódjával a szegénységet választotta; szegényebb volt, mint bárki; és senki a szegénységet úgy nem szerette, mint Ő.

Az általános emberszeretet mellett a szegények segélyezéséről evangéliuma törvényévé teszi a gyakorlásának a módját is meghatározza. „A ki kér tőled, adj neki“ (Máth. 5. 42.) „Te pedig midőn alalmazsát adsz, ne tudja balkezed, mit cselekszik jobbkezed.“ (Máth. 6. 3.) „Ugy világoskodjék a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jócselekedeteiteket és dicsőítsék Atyátokat, ki mennyekben vagyon.“ (Máth. 5. 16.) *Miféle tökéletesebb módját lehetne a jótékony-ság gyakorlásának ennél megjelölni? Adni kell! ez parancs. Adni kell nyíltan, hogy mások a te példádön a jóra buzduljanak és a jótettekben az Isten dicsőíttessék; és mégis úgy kell adni, hogy ne tudja a bal, mit cselekszik a jobb, ne úgy jótékony-ságot alamazsát, a kevélység szelleme megejtse. Hol kell ennél tökéletesebb tan! Valóban a jótékony-ságnak ennél tökéletesebb módját elképzelni — kitalálni lehetetlen. Ő mennyi jót lehet eszerint tenni! akár csak győzze az ember. De tenni kell, mert nem elég a tani csak vallani, hanem aszerint is kell élni.*

Es hol nyerhetne ez a tan tökéletesebb valóslást, mint azon szervezetben, gyülekezetben, egyházban, a melyet Jézus épen azért alapított, hogy az ő isteni tanítását, az ő evangéliumát a maga eredeti épségében tisztán és sértetlenül minden megszakitás nélkül állandóan fentartsa?! Es valóban mi is az egyház élete más, mint a közjótékony-ságnak folytonos egymásutánja? Ki leune képes felsorolni azon közjótékony-sági intézményeket, a miket az egyház és illetve az egyház által az emberek a keresztény emberszeretettől indítatva mások tetségítésére 2000 esztendő alatt létesítettek.

A keresztény szeretet a charitas működésének egész története van. Mikor ezen sorokat irtam, előttem az az egyházi szegényápolás történetéről két kötetes könyv feküdt (Dr. Ratzinger ismeretes könyve). Itt tehát mindent elmondani nem lehet. De legalább megkezdeni lehet annak a főlembítésével, hogy már a lezslő hűvek az egyházban vagyonnakat az apostolok lábához tették, a szegények gondozására diaconusok választottak és az áldozatból hozott adományokból agapékat — szeretetlakomákat rendeztek. Az oltárról vétett a szegények kenyere s az oltár szolgálóinak gondozásában állott. Az alalmazkodás vallási ténykedés, a szegény-ügy egyházi ügy volt ebből keletkeztek a későbbi idők nagy alkotásai is: a kórházak, árvaházak, menházak, az azokban működő egyházi testületek, irgalmas barátok és apácák és a keresztény charitásnak megszámlálhatatlan más művei.

De nem részletezek, most csak általánosságban akarom szólni. „A szegények állapota, a gazdagoknak velök való bánásmódja“ mondja Ratzinger — próbáköve a kor valóságos állapota és világnézetének. Arról, hogy vajjon a társadalomban uralkodnak-e magasabb eszmék és nemesebb érzelmek, vagy a minden baj forrását képező önzés vett-e rajta erőt: a magánjótékony-ság és a nyilvános szegényápolás művei tesznek tautságot.“

Mert megjegyzendő, hogy hármint intézmények alkotásában nyilatkozzék is meg a közjótékony-ság, de a keresztény hívőnek a magánadakozásra — az alalmazkodásra való kötelezettsége soha sem szlunik meg; és szemmivel meg nem válthatja, ezt senki másra át nem ruházhatja. Rendezhetik akárhogy a szegény-ügyet, de a magán alalmazkodásra való kötelezettséget rólunk senki le nem veheti. Külömben is még elképzelni sem lehet oly intézkedést, a melyben minden szegény megkapja a neki szlükséges segélyt. Bárminő jól is legyen a szegény-ügy rendezve, azért mégis szegények mindig lesznek, a kik a nélkülözések türelmes viselésében szereznek érdemeket a tulvilág gazdag kárpótlására s a kikkel szemben a vagyonosoknak

módjukban áll keresztény szeretetüket rölöslegük megosztása által gyakorolni.

A társadalmi egyensúly fentartásának a legbiztosabb módja a gazdagoknak a szegények iránti szeretete s a szegényeknek vallásos türelme; ez nem engedi az egyensúlyt megbilenni. Isten előtt mindnyájan szegények vagyunk; de egyrészlünk tud dolgozni és vagyont gyjlíteni, a másik nem.

Köteles a tehetős a tehetetlenek segítésére menni a vele jót tenni. De a testvéri érzésnek a megnyilatkozása is csak akkor igazán áldásos és nem es, ha annak a nevében törtétek, a kiből mindnyájan testvérek vagyunk; a charitas is csak akkor igazán meleg, ha működésében az lelkesíti, a ki azt az emberek szívébe adta. A jótékony-ság mindig vallásos ténykedés volt; a jót Isten nevében tették, Isten nevében vették és azt Jézus fizette meg mindig.

Ez volt az igaz humanizmus, a mely szeretetéből nem irt ki senkit.

Szent Antal kenyere, a miről Püspök urunk Ő Méltósága a többek között egyik statusgyűlési beszédében is a praktikus kereszténységről szólva elismerőleg nyilatkozott, a keresztény alalmazkodás kellékeinek a legjobban megfelel. Oltára van a szentek, zsámolyánál perselye s abba hull a vallásos lelkek szeretet adománya úgy, hogy valóban nem tudja a bal, hogy mit mivel a jobb. De azért a jó nyilvánvaló, mert a perselyben több vagy kevesebb, de mindig van; az soha ki nem ürül. Isten a keresztény jótékony-ságnak időnkint különböző módját szokta megjelölni; most Szent Antal kenyérét jelölte meg és mondhatta, hogy valóban bevált. Ennél nagyobb jótéteménye Istennek a szegények iránt most nincs; a szegények iránti ker. szeretet előszere-tettel most ezen persely körül gyjl össze, a keresztény szeretetnek a szegények iránt most ez a solidaritása, a keresztény érzés és gondolkodásnak egymással való találkozása, egyezősége, egysége.

Felismerte azt Püspök urunk Ő Méltósága a mikor az első Szent Antal felolvasó estélyen itt körülbelül így szolt: *Különböző helyekről jöttünk össze, egymással nem beszélünk össze, és mégis a kik beszélünk, különböző kifejezésekkel ugyan, de mégis ugyanegyet mondtunk. Igen, mert mindnyájan egyek vagyunk hitben és szeretetben a keresztény jótékony-ság fel-felgását illetőleg.*

Adja Isten, hogy ezen egységnek nagy következményei legyenek az ő ügyére, minden irányban.

A „binandi facultas“-ról.

(Folytatás és vége.)

Hátha beteghez kell a papnak mennie s nincsen particula, misézhetik-e ezért másodsor is? E kérdésre nézve is eltérők a vélemények.

Genicot¹⁾ így ír: „Ex jure communi cum approbatione Ordinarii et secluso quovis S. Sedis indulto, iterare Sacrum licet . . . 3-o. Cuilibet sacerdoti, saltem probabiliter, ad dandum Viaticum morituro (Lugo disp. 15.) etiamsi jam sumptae essent ablutiones (Nr. 202.) Extra hunc tertium casum, aliumve plane extra ordinarium et repentinum, non licet praesumere approbationem episcopi: siquidem ad Ordinarium pertinet tum de vera necessitate, tum de possibilitate canonica remedia applicandi, ferre sententiam (Instr. S. C. de P. F. Nr. 11.)

Boviz. (De parcho IV. VI.) „In uno altero casu, praesertim repentino, et in quo non facilis pateat ad Eppum recursus, si aliunde certo adesse videatur sufficiens necessitas a

1.) Theol. mov. Lovanii 1898. Vol. II. Edit. II. Tract. XIV. Lect. II. §. 2. Nr. 239. — L. „Havi közlöny“ 1898. okt. füzet 1233 lap.

jure requisita, non puto crimini vertendum parochi, quod dictam licentiam non exquirat.“

Roech (Arbiv i. h. 63. lap.) „Der Fall biniren zu müs sen ad conficiendum Sacramentum, um einem Kranken die Wegzehrung zu reichen, sei mehr *metaphysisch* als wirklich. Denn da müsste der Priester gerade in jenem wenigen Augenblicken an den Kranken erinnert werden welche *zwischen* der *sumptio S. Corporis* und der *sumptio ablutionis* liegen was doch kaum vorkomme. Wird der Priester aber vor der *Communio Corporis* an den Kranken erinnert, so kann er eine kleine Partikel der Opferhostie für denselben auf die Seite legen; *nach der sumptio ablutionis ist er nicht mehr nüchtern und kann er darum des hl. Opfer nicht wiederholen.*“

Lehmkuhl (theol. mor. II. Nr. 161.) több szerzőre hivatkozva ilyen esetben szintén megengedhetőnek tartja a második mise megtartását, ha a pap az ablútiót magához is vette, de XIV. Benedek határozottan kimondja: „Nullus, qui non sit jejunus, potest missam celebrare, etiam ut viaticum moribundo praestet“. (De sacr. Missae. L. III. c. 5. Nr. 3.)

Hátra volna még az a kérdés, hogy a binandi facultással bíró papnak szabad-e a második miséjéért *stipendiumot* elfogadni? Tudjuk ugyanis, hogy aki plebániái javadalmával bír, vasár- és ünnepnapokon híveiért tartozik misézni.²⁾ Ha a binandi facultással bíró pap két különálló plebániával bír, mindkét miséjét tartozik bemutatni. Így határozott a Congr. 1854. júl. 20. és 1858. szept. 25-én. Az utóbbi így szól: „An parochus qui duas parochias regit et ideo bis in die celebrat, utriusque parochiae suam Missam applicare teneatur, non obstante reddito exignitate in casu? — Resp. *Affirmative*. — Mig ha valakinek csak egy plebániája van, ha binandi facultással is bír, csak az egyik miséjét kell a híveiért felajánlania“. An parochus, qui in una eademque parochia bis eadem die celebrat, utramque Missam pro populo sibi commissio gratis applicare omnino teneatur in casu? S. C. C. 25. Sept. 1858. resp.: *Negative, firma prohibitive recipiendi elemosynam pro secunda Missa*“.³⁾

Régebben meg volt engedve a második miséért *stipendiumot* is elfogadni. Innét van még ma is, hogy karácsonkor mind a három miséért, vagy ha egyiket a népért kell végezni, a másik kettőért szabad *stipendiumot* elfogadni.⁴⁾ Más napokon, nehogy valaki a binandi facultást üzérkedésre felhasználhassa⁵⁾, napjainkban a legszigorúbban elvan tiltva a 2-ik miséért pénzt elvenni. Ha valaki fogadalomból miséket vállalt, vagy ha valamely jámbor társulatnak tagja,⁶⁾ mely bizonyos számú mise elvégzésével van összekötve, az ilyeneket elvégezheti, de pénzt még akkor sem szabad elfogadnia, ha azt csak magáért a mise elvégzésért adják, de az illető a misét nem köteles az adományozó szándékára alkalmazni. Sok esetben a püspökök hivatkoztak papjaik szegény-

ségére s kérték az engedélyt erre, de Róma inkább úgy segített a dolgon, hogy megengedte a népért való misének hétköznapiokon való elvégzését s az illetők csak így fogadhatták el a vasár- és ünnepnap második miséért a *stipendiumot*.⁷⁾

A hittérítőknek is megvan engedve, hogy ily esetekben a *stipendiumot* elvegyék, de e pénz nem az ök, hanem a missió javára fordítatik.⁸⁾ Sőt újabb időben a Congr. egyes egyházmegyék részére⁹⁾ engedélyt adott, hogy a begyűlt pénzek valamely jótékony célra p. o. a püspöki papneveldek segélyezésére fordíttassanak. — Érdekes a Congr. 1892. aug. 27-iki határozata is *in causa Lignonen*: (Langres). Ez egyházmegyének egyik papja öregsége miatt nem volt képes a misét pro populo elvégezni, hanem egy vicariust kapott, ki binandi facultással bírt. Ez az első miséért elfogadta a *stipendiumot*, a másodikat pedig *ingyen* elvégezte a népért plebána helyett. A határozat így szól: „*Attentis peculiaribus circumstantiis, durante parochi impotentia, et sub conditione ut vicarius nullum percipere valeat emolumentum missae pro populo, pro gratia facto verbo cum Sanctissimo*“.¹⁰⁾

Legtöbbször a két mise tartása, kivált ha a *pédikáció*-val s *kathechezissal* van összekötve, nagy fáradsággal jár, miért is egyes esetekben a Congr. megengedi, hogy a pap ezért de nem a miséért, bizonyos jutalomban — „*certum salarium*“ — részesüljön. Így válaszolt a Congr. 1861. márc. 23-án a trieri püspöknek: „*Posse permitti prudenti arbitrio Episcopi aliquam remunerationem intuitu laboris et incommodi, exclusa qualibet elemosyna pro applicatione Missae*“.¹¹⁾ — Egy másik esetben egy spanyolországi püspök a Congregatiohoz a következő kérdést intézte: „An parochis missam alteram *fundatum applicare* et integros primissariae redditus exiguos pro applicatione simul et intuitu laboris et incomodi (in specie pro divini verbi praedicatione) percipere liceat, absque obligatione dictam Missam die feriali pro fundatoribus applicandi? — 1871. ápril. 29-én a Congr. így válaszolt: „*Prout exponitur, negative*“.¹²⁾

Fordultak elő esetek, hogy egyes papok bona fide a második miséért pénzt fogadtak el: Róma az ilyet a jövőre nézve tiltotta, a *multra* nézve, mert restitúciónak nem lévén helye, elégtételtől őket bizonyos számú mise elvégzésére kötelte. Így p. a. midőn 1858-ban Cambrai püspöke azt kérdezte: „An et quomodo concedenda sit *absolutio* quoad praeteritum?“, a Congr. így felelt: „*Celebranda unica Missa ab unoquoque*“ — Egy másik határozat *in causa Senegallien*. 7. Sept. 1889. így szól: „*Pro absolutione quoad praeteritum, celebratis quinque missis; quod futurum pro gratia reductionis quinquaginta missarum ad quinque missas durante servitio quoad orator monasterii praestat, facto verbo cum Sanctissimo*“.¹³⁾ —

A binandi facultásról szólva, nem lesz talán felesleges ide ígattatnunk a Congr. egy határozatát *in causa Parisien*: Sacerdos Aug. Bondinon, Institutii Parisiensis Professor,

2.) Conc. Trid. Sess. XXIII. c. 1. de ret; Bened. XIV. „Cum semper“ §. 3.

3.) V. ö. „Pastor Bonus“ 1889. évfolyam 411. lap — Theol. — praktische Quartalschrift“ Lnz. 1894. 116. lap. — Acta S. S. I. p. 11.

4.) Lásd Fallottini, Nr. 4. — XIV. Benedek „Expensis“ bullájában azt mondja, hogy ez mindenütt el van fogadva: „ubique fere receptum est“. — A spanyolországi papoknak halottak napján csak az első miséért szabad *stipendiumot* elfogadni.

5.) S. C. de Prop. 7. Mortii 1743. 28. Jul. 1756: „Graviter monentur sacerdotes, ne facultate celebrandi bis in die abutantur, ut stipendium largius et pinguis habeant“. V. ö. Bened. XIV. „Quod expensis“ Berardi i. m. Nr. 868; Acta S. S. VII. 73.

6.) S. C. C. 29. Ap. 1871. 14. Sept. 1878. — Acta S. S. XI. 283. (S. C. C. 3. Maii 1855.)

7.) S. C. C. 25. Sept. 1856. Acta S. S. XXVI. p. 513.

8.) Instr. de Prop. Nr. 8.

9.) Trier 1881, Freiburg 1888. Lásd Lehmkuhl, II n. 191. 1-ső jegyzet: Heiner: Kirchliche Erlasse der Erzdioc. Freiburg, pag 104.

10.) Nouvelle Revue Theologique, Tom. XXV. p. 23.

11.) Acta S. S. I. p. 13. Lásd Berardi, i. m. Nr. 869.

12.) „Pastor Bonus“ i. h. 413. lap.

13.) Journal de Droit canonique. 1889. évf. 501. lap.

ab hac S. Indulgentiarum Congregatione suppliciter quaerit huius dubii solutionem :

An sacerdotēs, qui binas Missas eodem die celebrare debent, bis quoque plenariam Indulgentiam lucrari valeant, quae adnexa est orationi „*Et ego, o bone et dulcissime Jesu, etc.*“, eam post utramque Missam recitando ?

S. C. Indulg. et S. Reliquiis praeposita, die 20. Junii 1892. relato dubio respondit Communicator Decretum Urbis et Orbis d. d. 7 Martii 1678 (ex quo *semel tantum* illa indulgentia plenaria lucrari potest¹⁴).

Befejezésül ide igtatjuk a Congr. rendeletét, mely arról szól, hogy kétszeri misézés alkalmával miképp kell a papnak eljárnia :

„Quando Sacerdos eadem die duas missas dissitis in locis celebrare debet, in prima, dum Divinum Sanguinem sumit, cum diligentissime sorbeat. Exinde super Corporale ponat Calicem et Palla tegat et junctis manibus in medio Altaris dicat : „*Quod ore sumpsimus etc.*“, subinde admoto aquae vasculo digitos lavet dicens : „*Corpus tuum Domine etc.*“ et abstergat. Haec peractis, Calicem super Corporali manentem adhuc, deducta Palla cooperiat, cen moris est, scilicet primum purificatorio linteo, deinde Patena ac Palla, et demum Velo. Post haec Missam proseguatur et completo ultimo Evangelio, rursus stet in medio Altaris, et detecto calice inspicat, an aliquid Divini Sanguinis neene ad inum se receperit, quod plerumque contingit. Quamvis enim Sacrae Species primum sedulo sorptae sint, tamen dum sumuntur, cum particulae, quae circum sunt, undequaque sursum deferantur non nisi deposita Calice ad inum redeunt. Si itaque Divini Sanguinis gutta quaedam supersit adhuc, ea rursus ac diligenter sorbeatur et quidem ex eadem parte, qua ille primum sumptus est. Quod nullimode omittendum est, quia sacrificium moraliter durat et superexistentibus adhuc Vini Speciebus, ex divino praecepto compleri debet. Postmodum Sacerdos in ipsum Calicem tantum saltem aquae fundat, eamque circumactam ex eadem parte, qua S. Sanguinem biberat, in paratum vas demittat Calicem subinde ipsum purificatorio linteo abstergat ac demum cooperiat uti alias fit, atque ab Altari recedat.

Depositis Sacris vestibus et gratiarum actione completa aqua e Calice demissa pro rerum adjunctis, vel ad diem crastinum servetur, (si nempe eo rursus Sacerdos redeat Missam habiturus) et in secunda, purificatione in Calicem demittatur, vel grossipio aut stupa absorpta, comburatur, vel in sacrario si sit exsiccanda relinquatur, vel demittatur in piscinam.

Cum antem Calix, quo Sacerdos primum est usus, purificatus jam sit, si illo ipso pro Missa altera indigeat, eum secum deferat, secus vero in altera Missa diverso Calice uti poterit.

De quibus, facta postmodum SSmo D. N. Pio Papae IX. per subscriptum Secretarium fideli relatione, Sanctitas sua resolutionem S. Congregationis approbare dignata est. — Die 11. Martii, 1858.“

Ezekben kívántuk röviden összefoglalni azon szabályokat, melyek a binandi facultásra vonatkoznak Egyházunk részéről. Mindezekből látható egy részről az atyai gondosko-

¹⁴ Archiv. für kath. Kirchenrecht. 68. kötet, 178. lap.; Le Canoniste Contemporain, 1892. évfolyam, 443 lap.

dás, nehogy a hívek a kötelező napokon azt, mise nélkül maradjanak, másrészt pedig minden rendeletben észrevehető az óvatosság, nehogy egyesek ezzel visszaélhessenek. Nem szívesen, hanem csak a hívek lelki szükségletére való tekintetből adja egyházunk papjainak ez engedményt, mivel mint a Congr. 1891. febr. 28-án a velencei pátriárchához írja : Semper illud secum transfert incommodum (sc. Missae iteratio) quod Sacerdos obviam excusationem habet, ut minori zelo ac sollicitudine cetera obeat munera, nimirum praedicandi, catechezim tradendi, sacras confessiones audiendi.“¹⁵)

Róma a püspököket látja el a hatalommal, hogy bei annak szükségét látják, papjaikat e hatalommal felruházzák: „Certissimum illud est — mondja XIV. Benedek¹⁶) sacerdotibus opus esse, ut hac de re facultatem ab Epopo consequantur, etiamsi causa necessitatis intercedere videatur : *cujus sane ad ipsos Sacerdotes nequaquam pertinet.*“

Dr. Lukács Antal.

Egy-két vonás Voss Richárdról.

A Castra Praetoriana helyén állottunk.

Valamikor császári testőrök mérték végig e térséget és töltötték be fegyverük csörgésével, most fel van turva. Árkok járnak rajta keresztül-kasul és csak a csend unatkozik rajta. — Nem tulságosan nagy. Széléről már a Campagna ereszkedik le s azután fut-fut hosszú hullám-vonalban a sabin meg albán hegyek felé. Egy két klasszikus rom üti fel a tejét felületén és bámul bele az új világba, különben termé keny mezőség az egész.

A híres olasz színpompából nem sokat látói ; tölre fordult az idő. Valami finom köd ül a vidéken. Nem több ugyan, csak egy tebeletnyi pára, de elég arra, hogy elrejtse a mezőség tete zöldjét és meglopjon a látóhatár teljes élvezetétől. Ebből csak verőfényes időben jut ki az embernek. A nap pedig eltakarodott már az égről. Mára elég volt már a szerepléstől. Bucsuzól azonban betestette halvány pirosra a szemhatár felhőt.

Az egész, nagy természet nesztelenül várta a maga módja szerint való halált, mely nem jár fehér szemfödővel, mint a hazai, ott fönn közép Európában, hanem csak úgy pörén hagyja szomorú áldozatát. Mintha így melancholikusabb lenne a tájék.

Csoportba verődve épen Tivolit akartuk meglelni a sabin hegyek oldalán, midőn valaki figyelmessé tett, hogy Voss Richárd jön erra. Öreges férfi közeledett a város felől. Kalapját kezében lóbálta s egyenesen felénk tartott. Valami szánalomra keltő volt megjelenésében. Az alig ötven éves férfi jó hetvenesnek is beillett. Ami kevés haja maradt, az is fehér volt már. Öltözete izléses lett volna, de nyakraválója össze-vissza volt gyűrve, mintha nem lenne senki, ki

¹⁵ Theol. — Praktische Quartalschrift, Linz, 1897. 864. lap.
¹⁶ „Declarasti Nobis“

gondját viselné. Hamarosan beszédbe elegyedett csoportunkkal a rövid néhány perc alatt számos tárgyon siklott át minden fönnakadás nélkül, Először kikérdezett III. Julius címere felől. Ő bizony ágycsöveknek nézte a pápa címereiben a méhkasokat. Szó került még egy bádeni igazgatóról, a horvátok főztjéről, meg az Olaszországban szokásos „Ave“ konditásról.

„Én nem vagyok katolikus — mondá — s azért nem tudom, hogy mit jelent ez a sajátságos estéli harangszó?“ Röviden megmagyaráztuk neki.

Tudjátok-e mit irtam legutóbb Romáról?

Nem, de ha sziveskedik, mondja el.

Ekkor fejére tette kalapját s hozzáfogott a szavaláshoz, miközben szeméit mereven a magasba szegezte s kezeit patetikusan mozgatta. Nem emlékszem már szószertűt a szövegre, csak annyit tudok, hogy valami hangulatos tájfestéssel kezdte, később célzást tett egyik római reliefre, melyen germán foglyok vannak ábrázolva, de mikor a német népről azt mondotta: es ist hineingeprophit in diesen giftigen Stamm? t. i. a katolikus Egyházba, egyik német társunk kiadta a jelszót: Uraim távozzunk s azzal egész csoportunk sarkon fordult, a költő pedig Adio! Buona Sera-t mondva elsietett.

Volt az egész jelenetben valami szokatlan és kínos. Kétségtelen, hogy német társaim Voss szavait kihívóknak vagy legalább is tapintatlanoknak tarthatták. Végre is a türelem fogalma kölcsönös; a protestánsok sinésenek gyakorlata alól felmentve; társágában pedig annál kevésbé!

A költő egész viselkedése több volt, mint eredeti s látszott rajta, hogy olyanak is szánta. Sem modorában, sem beszédjében nem volt meg a férfi nyugalma, hanem annál több kapkodás, szenvedélyesség ritt le róla. Mintha csak nem lenne harmonia e lélekben s maga a test is sínylené a meg, hasonlott szellem súlyát.

Hogy ez nem volt igazságtalan ítélet, arról eddigi irodalmi tevékenysége tanuskodik. Voss Richárd ez időszerint egyike a legtermékenyebb német írónak, s bár a Sudermanokkal és Gerhart Hauptmannokkal sem a regény, sem a drámaköltészetben nem vetekedhetik, neve mégis jelentős az irodalomban. Van ugyan nagy Németországban bizonyos clique, mely műveit zúgó tetszéssel szokta fogadni, de ha ők nem irányadók is, tény az, hogy az objectív kritika Vossnak főleg az olasz népeletről merített néhány elbeszélés remekbe készültnek tekinti s drámaírói tehetségét is tudja méltatni. Hogy Voss meg tudja találni a drámai tárgyat, s tud jellemeket alakítani, az kétségtelen; hozzáértők dicsőítést is szépen mondják, de hiányzik benne a drámaíró több nélkülözhetetlen kelléke: az ítélet biztossága, a lélek nyugalma s az egészséges világnézet. A legkényesebb tárgyakat ragadja meg s bár nem számít a nézőközönség alsóbb szenvedélyeire rendszeresen nem tud a kifejtéssel megnyugtani.

Minden gondolkodó ember megakadt már azon, hogy a társadalom nem a nőcsábítókát, hanem az elesécsabított nőt béklyézi meg: de senki sem hagyhatja jóvá azt a megoldást, melyet Voss tett ki „Évá“-jában. Dühren gróf belebuknék válalataiba, ha Hartwig gyáros ki nem segíti szorult helyzetéből. A gróf leánya Éva, hálából az önzetlen jóakaróhoz megyen nőül, miután előbbi jegyese Elimár mintha elhült volna iránta. Midőn Elimár évek mulva ismét megjelenik, Éva odahagyja férjét, hogy a csábító maitressévé legyen. Az új

viszony nem tart azonban sokáig. Elimár előbbi kedvese Toinette feltárja Éva előtt a csapodár férfiú szándékait, a mire szüppadi értelemben hatásos jelenet következik. A megcsalt nő felelősségre vonja Elimárt, ekköre akarja őt kényeszeríteni s minthogy a gróf vonakodik, lelövi őt. Most már a reudörsegek is van beleszólása a dologba s börtönbe viszi a gyilkos nőt. — A bonyodalom jól indult ugyan, de mikor Éva vádlottból bíróvá lesz, újabb bonyodalmat okoz, melyet a batóság közbelépése csak elvág de drámailag ki nem tejt. A legközvetlenebb benyomás nem az, hogy Éva a börtönbe jut, hanem, hogy a megcsalt nő maga végén elégtételt. A nemzeteknél szokásban van, hogy a szenvedett sérelemért önhatalmulag vesznek kárpótlást, de hová jutunk, ha az egyén is lefoglalja maga számára e jogot. A történelem inspujgálnak nevezte ezt s örül, hogy ma már az általában dívatjukat mut visszacsélék közé sorozhatja. Igaza van Vossnak, hogy a Dührenekkel szemben gyakorolt elnézés vétke, a társadalomnak a mint ezt a megcsalt nő a végső jelenetben indulatosan kifejtji, de nincs igaza, mikor Évát végrehajót hatalommal ruhazza fel. Hogy ezután anémet bünygyi hatóságok a „deus ex machina“ megtisztelő szerepéhez jtnak, ahhoz van szava az esztetikának is. Elvégre mi csak taposó malomba jutottunk — minden lépés egy bűn: de végét éri-e majd a zakatolás? mi bűnhődést vagy megtérést várunk.

Ma már e problémához nem tudott a költő üdvösebb megoldást lelni, annál kevésbé ért a katolikus élet megítéléséhez. Multkori találkozásunk nem volt az első. Néhány nappal azelőtt egy másik csoporttal beszélt s kifejtette előtűk a coelibatusra vonatkozó nézetét. „Ha — ugymond — annyi pap közül legalább egy tudná csak megtartani a coelibatus törvényét, bizonyíték lenne, hogy az ember hasonló lehet Istenhez“. Csakhogy ez a „ha“ föltételezi, hogy nincs senki a ki megtartaná, sőt mi több, azt is, hogy az Egyház szolgálói között a farizeusok végtelen sora tanyázik. E következtetés jogosult; Voss nem tiltakoznék ellene, mert ő maga is levonta „Pater modestus“ című drámájában és még inkább hírdet regényében, a „Dahiel, der Konvertit“-ban. Az elsőben ezt kialtja oda a papoknak: „Vessétek el olvasóitokat s fogjatok inkább tisztességes szerszámot, nehéz ékét kezetekbe, váljatok imádkozókból munkások, szerzetesekből férfiak, férfiak, a milyenek forunknak kellene, erősek és izmosak, legyenek a társadalom hasznos tagjaivá, az állam bü polgáraivá.“ „Dahiel, der Konvertit“ megjelenésekor a fentjelzett clique tapsolt és ujongott örömeiben, de maguk között a protestánsok között is akadtak, kik lelkük mélyéből elítélték e művet. Grotthuss egyenesen a ker. Egyház ellen irt pamphlétnak nevezte el. Hogy a pártatlan deüék zsidó ifjából, Dahielből csakis a keresztény vallásra való áttérés miatt legyen hitvány gézengúz s ezzel kapcsolatban beteges rajongással szónokolhasson a keresztény vallás ellen a zsidóság előnyére, ime ez Voss célja és semmi egyéb az egész regény nyel.

A költő elfoglaltsága jórésben protestáns előítéleteiből és hitünk nemismeréséből ered. Bár évek óta itt tölti a telef Róma közelében, Frascatiban, még csak most kezdézősködött az „Ave“ konditás felől. Tavaly megjelent novella gyűjteményében, a „Südliches Blut“-ban pedig Sz. Ágnes életének alapos ismerete nélkül ír e kedves szízzről.

A minő igazságtalan Voss az Egyház iránt, olyan az

egész élet iránt is. Szó sincs róla, hogy őt nagy költőnek nevezhesük. Ugyan mitéle örvendetes üzenetet visz ő az emberiségnek sőtét pessimismusával és túlzó egyoldalúságával? Számára sem a karácsoni „Gloria“, sem a húsvéti Alleluja nem létezik, hanem csak keserűség és szenvedés. de mit használunk az embereknek, ha mindenféle formában elszavaljuk, hogy mennyi a nyomorúság, hisz ők ezt szívük fájdalomában tanulják meg mindannyian! Nem, ez nem elég! A ki a fájdalomról akar írni, tudjon írni a reménységről is és senki se iparkodjék elkeseríteni embertársai életét, a ki meg van győződve, hogy mindegyiknek annyig is bőven kit jut a szenvedésből.

Nem lehet ugyan azt állítani, hogy Vossnál ez a végtetekig elkeseredett hangulat kizárólagos, de igaz az, hogy uralkodó. „Die blonde Kathrein“, mely a Vigszínház látogatóinak szemében száz éve annyi könnyet fakasztott, néhány dolgozatával egyetemben béktükenyebb, de a „Nachtgedanken“-től kezdve „Alexandrá“-ig és legújabb műveig a legtöbbnek mégis az ő tépelődő, egyoldalú felfogása adja meg az alaphangot. Belekap a hürokia, de csak elvétve fog egy helyes akkordot. Feje fölé a korszellem hajlik, a mi beteges, izgatott, könnyező korszelemünk, ez éneklő a zordon áriákat s a költőnek nincs annyi jó érzéke és ereje, hogy elparancsolná a kellemetlen előnekeket. Itt van Voss hibája: nincs meg lelkében az összhang s azért minden dallam, mely lelkéből ered: harmoniatlan. Nincs egy szemernyi higgadság benne, sem méltányosság az élet napfényes oldala iránt. A mint nagy szenvedélyesen belekap a legfontosabb problémák feszegetésébe, feledő, hogy vates s belevegyl a lármás sausalotte-ok közé. Tud a rombolásról énekelni, mert utjában áll mindaz, a mi régi. De nem látja, hogy mihez fogjon, ha majd tényleg romokat lát maga körül? Valami eszmény, mely az új világ tervrajzát megsűgná, ismeretlen előtte. Igaz, hogy korunk kételkedik s az örökkévalóság kérdéseiben valósággal neveltetlen, de mégsem elég neki, a mit Voss nyújt. Ha borzad is a kereszténységtől, valami mást akar, csak örökkévaló legyen. Ibsen igaz, hogy azt vallotta egyik stockholmi díszében: Nem hiszek az eszmények örökkévalóságában, de az Ibsen fajtája nem szapora és az ember általában eszményeket keres, akármilyenek is hívják, csak tartósabb legyen, mint a pezsgő mámore s az aranyok esengése. Ez nem a keresztény felfogás előitélete az emberiség lelki életével szemben, ez tény, melyet nyomról-nyomra követhetünk a gondolkozó és elmélyedő lelkek történetében. Ha Platóval sétálgattunk volna az Akadémia fái között, vagy pedig valamely ismeretlen rézbőrű bölcselővel a Hudson öböl környékén, ugyanezt vallanók, hisz a lélek nagy vágyait sem a századok, sem a szelességi fokok meg nem változtatták.

A milyen érdekes, épen olyan szomorú az a magyarázat, melylyel Voss már 1878-ban, a „Scherben, gesammelt vom müden Manne“ című munkájában költészetének irányát igazolni próbálta: „A világfájdalom és embergyűlölet csiráját épen úgy, mint a tudóvszét, már anyánk testében magunkba fogadhajuk. Gyakran szenvedtünk eme betegségben, mielőtt beláttuk volna, hogy a nemlét jobb, mint a lét és gyakran járja át szívünket a világfájdalom és embergyűlölet, mielőtt tapasztalataink feljogosítanának, hogy az életet elviselhetetlen tehernek érezzük.“ Ilyen formában, a hogy Voss

fogja fel a világfájdalmat, senkisémm igazolhatja azt. Ha hiszünk is bizonyos lelki átöröklésben, a nevelés és szervezeti bajok hatásában, ha hiszünk is némelyek gyöngéd érzékenységekben: sehoh sem lellünk jogcimet arra, hogy valaki az igazság szellemét számtzhesse szívéből és képzelődésére bízassa lelke egyensúlyát. Ha nem fogy is ki az ember a fájdalomból, ime ott vannak a bethlehemii csillagok, ne tagadja le őket az égről, hanem járjon utánok.

Közel száz éve azt hitte De Maistre, hogy „a kereszténységnek valamiféle apologiáját lehetne írni effajta (t. i. tehetséges, de hitetlen) férfiak élettörténetéből, kik között egyik-másik nem is szegyenkezett szerencsétlenségét és kétségbeesését meg is vallani.“ Ugy hisszük, ez az apologia legtöbb is hamarosan gyaporodott volna két fejezettel: Maupassant és Nietzsche élete sorával s nem sok bíányzik, hogy Voss neve is e szomorú: Élet és jellemrajzok közé kerüljön.

Z.

KÜLÖNFÉLÉK

— *Tudatjuk lapunk olvasóival, hogy Zlamál Ágost jelelős szerkesztő, ki 10 éven keresztül lankadallan buzgalommal és önzetlenül szerkesztette irodalmi társulatunk közlönyét, súlyosan megbetegedett. A felelős szerkesztői tisztelt ideiglenesen Erőss József gymn. tanár tölti be.*

Szerkesztőség.

— **Püspök urunk két körlevele.** Hódolattal vettük Püspök Úrnaknak II. és III. számú körlevelét. A II-ban közli szentséges Atyánknak a Jubileum kiterjesztéséről szóló legkegyelmesebb akaratát, a kegyes főpásztor május 5. és november 2-a közt való időt jelöli ki a nagy jubileumi búcsúban való részesülés idejéről s egyttal szívhez szóló lelkes szavakban mutat rá azon bűnbánati cselekedetekre, melyek által a jubileumi búcsúban részesülhetünk Végül utasításokat ad a nagybőjt idejére a huseledelektől való megtartóztatás felől.

Az ez idei III. körlevelében közli XIII. Leo pápa legújabb encyklikáját. E nagyszerű okmány a XX. század szocialis kérdésének rejtélyeibe adja a megoldás kulcsát. Miután megemlíti, hogya multban a Rerum Novarum kezdeti encyklikájában utalt a társadalmi béke feltételeire: a szeretet és justitia törvényére, a munka és vagyon képviselőinek az evangélium szellemében való életére és egyetértésére, áttér, hogy az ő szándékait minő elnevezések alatt igyekeztek megvalósítani. Némelyek keresztény népemelő akciónak, mások ker. szocialise ismét-mások ker. demokracia neve alatt foglalták össz. működésüket és törekvésüket. A három közül a ker. demokracia elnevezést engedi meg fenntartással a pápa. A demokracia fogalmából azonban minden politikai vonatkozást kikell zárni, úgy, hogy a ker. demokó racia ne jelentsen egyebet, mint „népet befolyásol. jótékony keresztény akció.“ Ez a ker. demokracia össze. tér minden kormányformával, nem köti magát sem politikai eseményhez és pártérdekhez, nem akar ossz

tályharcot, mely ellenkezik a szeretet és igazság törvényével, de nem is támad a tekintélyre, mert előjárásnak Isten rendeléséből kell lenni; végül figyelmeztet a szentséges atya, hogy a socialis kérdés nem kizárólag gazdasági, hanem vallás erkölcsi kérdés és a megoldásához egyetértés és összetartás mindenekfelett pedig állandó intézmények és szervezkedések, kellenek.

— **Püspök urunk** szerdán reggel Kolozsvárra utazott igazgatótanácsi ülésre s pénteken d. e. visszajött székhelyére.

— **Straubert Ödön ny. gym.** tanár az egyházmegyei közp. számvévszek a lelnökévé nevezetett ki. A főpásztor e nagybecsű kintetését azon kívánságunkkal hozzuk nyilvánosságra, hogy Straubert Ödön, ki hosszas tanársága alatt a lelkiismeretes munkásságnak példányképe vala, ez új munkakörében is egyházmegyénk javára hasznos szolgálatait sokáig folytathassa.

— **Nagyböjti beszédek.** Az idei nagyböjti beszédek következő sorrendben tartanak: A böjt minden szerdáján d. u. 4 órákor az irtalmas növekedtemplomban beszél *Szilveszter Ferenc* dr. papnövelő praefectus; pénteknapokon d. u. 4 órákor *Vass Albert* dr. theologiai tanár tartja német beszédeit a székesegyházban, s ugyanott minden böjt vasárnap d. u. 3 órákor *Szabo György* helyettes plebános fogja hirdetni Isten igéit.

— **A budapesti növendékpapság** magyar egyházirodalmi iskolája 1901. évi február hó 17-ikén a központi papnövelő 1. em. dísztermében az intézeti ének- és zenekar közreműködésével Pázmány-ünnepelet tart. Kezdeté délután 5 órákor. Műsor 1. Elnöki megnyitó. Tartja Buzsáky Imre, IV. é. h. 2. A Teremtőtőz. Schubert F.-től Előadja az énekkar. 3. Pázmány befolyása kultúránkra. Irtá és felolvassa Pálfi Károly, IV. é. h. 4. Búskomoly ábránd. Ellenbogen A.-tól Cimbalmoslo negyes vonós kísérettel; előadja Sümeghy Dező, I. é. h. 5. Óda. Irtá Fridrich Sándor, szavalja Lepold Antal, I. é. h. 6. Vándor vasárnapja. Kreutzer K.-tól, előadja az énekkar. 7. A celli bucsú. Melodráma, szövegét irta Endrődi Sándor, zenésítette Kutass Jenő. Szavalja Korbuly Ignác, II. é. h. b., zongorán kíséri Lamberg Dező, IV. é. h. h., harmoniumon Léday Sándor, III. é. h. 8. Elnöki zárószó. Tartja Buzsáky Imre, IV. é. h. 9. Induló. Előadja a zenekar.

— **Mese a protestánsá lett drezdai udvari káplánról.** Az „Evangelisch-Lutherische Kirchenzeitung” győzelem-ittasan hirdette minap, hogy Vogt Gusztáv, a szász királyi udvari káplánja, több pappal együtt, mult évi októberben protestáns vallásra tért át. A nevezett lap szerint kiválóan érdekessé teszi ezt az esetet, a nevezettnek udvari káplán-ságán felül, különösen az, hogy az illető megbízást kapott a „Los von Rom” mozgalom érdekében megjelent röpiratok tanulmányozására és megcáfolására; s állítólag éppen e röpiratok tanulmányozása vitte rá őt arra a gondolatra, hogy cáfolás és a szorongatott osztrák katolikusok segítségére való sietés helyett maga is — protestáns legyen. Tehát a drezdai királyi plebánia káplánját mindenestül einyelte a „Los von Rom” mozgalom, az illető protestáns lett és máris valamely világi pályán működik a protestantizmus kebelében, még pedig Hannovera területén. A-tól Z-ig mese, azaz hogy több mint mese, hazugság az egész história.¹⁾ Vogt Gusztáv

1.) Pedig itt nálunk Magyarországon maga a liberalizmus fő szócsöve, a „B. H.” is közölte az esetet. És egy vidéki tudósítónak jelentése szerint, a „B. H.” közlése nagy feltűnést keltett. Így dolgozik a „B. H.” furesa egyházpolitikája — a kath. egyház ellen.

Szerk.

drezdai udvari káplán több oldalról megkérdezték, hogy mit mondjanak erre a hírsztelésre. S a nevezett a többi közt egy prágai ismerősének szóról-szóra ezt irta: „Az újsághírsztelés az én állítólagos kilépésemről koholmány. Én katolikus vagyok és maradok.”

I R O D A L O M.

* **Nagyböjti szentbeszédek.** Megkettőzött figyelemmel olvasom a szt. beszéd folyóiratokat. Nem csak a folyó tartalom, de a böjti ciklusok érdekelnek. A böjti szt. időszak hangulata alkalmas szt. beszédek által kibaszálva csodás lelki megnyibódást idézhet elő. Jó pásztor veterán folyóirat legutóbbi vaskos füzeté van kezemben. A megsokott alkalmas szt. beszédek kivül a két böjti szt. beszéd ciklus köi le figyelmemet. T. Pelikán Kriszó Jezus szenvedésének története. P. Abel Henrik S. J. Ecce homoja valóban megragadták lelkületemet. Különösen az Ecce homo a böjti szt. elmékedéseknek kimagasló mintaképe. A Jó Pásztor ezen tartalmas füzetét, amely hűsvégit hoz szentbeszédeket, mint általában e vállalatot szíves partolásra ajánlom. Megrendelhető: egész évre 8, fél évre 4 koronáért, előre fizetve, sac e. e. ss. Budapest VIII. ker. Csömöri-ut 32.

P á l y á z a t

— **A gyergyó-kilyénfalvi** róm. kath. hitközség 1901 évi március 11-ig terjedő határidővel a kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Evi jövedelem: 1.) 600 k. havi előleges részletekben a község pénztárából, 2.) 35 terü kemény tüzifa, természetben beszállyva, 3.) Stólából 80 k. 4.) Szentmisa-alapítványból 17 k. 86 f. 5.) Két határ részben 5 hold 429 □ öl szántó. 6.) Kaszáló 11 hold 996 □ öl. 7.) Külön udvaron két szoba, konyha, kamara, pincze, sütőház két veteményes kert válogatott gyümölcsfákkal beültetve, esür, istálló, székérszinnel, sertésöl tyukóllal, kőgabonás, a belsőségben egy terti szénát és sarjut termő kert; 8.) korpótlékkal igénnyel bírónak 100 k. a község pénztárából fizetve 9.) 6 hold 349 □ öl erdő után legeltetés és faizás. Kötelessége a kántori teendő-kön kivül III—VI. vegyes osztály vezetése s az ismétlők tanítása felváltva a tanítóval. Pályázó bármely napon 1901 március 11-ig személyesen jelenjen meg. A püspöki kinevezés után az állomás azonnal elfoglalandó. Kellőleg felszerelt pályázati kérvények alólírotthoz küldendők. — Gyergyó-Kilyénfalván

Vilman Géza,
lelkész

Szerkesztői üzenet:

X Jó irányu dolgozatát méltányoljuk, gyengeségei miatt azonban nem közölhetjük.

Mts. grf. Kornis B. A dolog félreértésből történt boesánatért esedezünk.

Pénztári üzenet.

Sz. S. Egrestö. Ez évvel együtt még 20 koronával.

Cs. J. Zalathna. A multkori pénztári üzenet elég világos, mert a kiuek külön összege 1900-ra szól, az 1899-re már nem is tartozhatik.

Z. D. Gy.-Alfalu. 5 korona 20 fillér.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Agost.**

Szerkesztőtársak: **Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sandor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.